

CSABAI LÁSZLÓ

Charles de la Pederaste és az accession experimentale supérieure, vagyis a francia gyarmati kávéházi tudatlíra

Az április reggeli napfény a Sacré-Coeur kupoláján megtörve jutott el a kis montmartre-i manzárd ablakához, hogy a hónapos szoba lakóját, de la Pederaste-ot felkelésre ingerelje. A férfi horkolásába hörgés és hortyogás vegyült. Aztán szuszogva káromkodni kezdett és húzta volna fejére a párnát... de nem találta. Nem is találhatta, mivel előző héten adta zálogházba.

Felült. Ettől úgy elszédült, hogy újra eldőlt. Feje koccant a vaságy támláján. Nem lehetett megmenekülni az ébredéstől. De a kivilágosodó tudat nem a tettekre való felkészítést hozta magával, hanem önnön erőtlenségének az érzetét. Szó sem lehetett róla, hogy elmenjen a helyiség túlsó oldalán lévő vízcsapig, pedig vágyott megszabadulni ópium- és dohány ízű nyálától. Feküdt és szenvedett. Órákig. Aztán felmordult: – Hú, de unalmas ez! És az unalom alatt értette a közhelyes, szegényes környezetét, az aranyerét, a rossz szájszagot, a ragadó alsóneműit és adósságait, melyek elfelejtéséhez csak újabb adósságokat eredményező éjféltől lumpolások révén tud eljutni. – Pénzt kell szerezni, vagy végem! – mondta ki fájdalmas ásítás közepette az ítéletet. De hogyan? Legkézenfekvőbbnek tűnt, hogy visszamegy a hadsereghez, ahonnan, éppen a '14-es háború kitörése előtt, leszerelt. És elképzelte, ahogy az Élysée palota előtt vigyázállásban, karddal tisztelegve hallgatja a Marseillaise-t, ahogy a Diadalív árnyékában, sóvárgó mademoiselle-tekintetek tüzeben marsírozik. De tudta, hogy a katonáskodás nem ennyiből áll. S már be is villant emlékeibe néhány fölöttébb kellemetlen élmény, amit a francia gyarmati hadsereg tisztjeként volt kénytelen átélni. Például egyik barátja, ahogy kilépett a hajóból a szenegáli szárazföldre, rögtön golyót kapott a bal szemébe egy lázadó törzsfőnök karabélyából. Arra a szemére azonnal megvakult. S mintha ez nem lenne elég, még bele is halt a sérülésbe. Magával, de la Pederaste-tal Madagaszkáron végzett majdnem egy rosszul sikerült lakoma. A helyi kormányzó adta ezt a díszebédet a felesége tiszteletére. Nizzai salátával kezdtek. Aztán jött még előételként avokádós laskagomba és csiga articsókával. A tisztikar ragyogó, hálás szemmel emelte a calvadost a házigazda és asszonya felé. Következtek a főételek. Óriásgarnéla sáfrányszószban, borjúmirigy füstölt marhanyelvvél és a híres coq au vin, vagyis vörösboros kakas. Desszertnek pedig crêpes

és crème brûlée. A legmagasabb törzstiszt, Poulare százados ekkor felállt, meghajolt és hosszú köszönőbeszédhez köszörülte a hangját. Ezt azonban sohasem tudta elmondani. Ugyanis váratlanul egy sajtos kompozíciót helyeztek az asztalra. Az ezer mészárláson, megbecstelenítésen és flottarabláson edződött tisztak arcára a rettenet ült ki, mikor tudatosult bennük, hogy a haute cuisine, vagyis a magaskonyha legegységesebb szabályaira fittyet hányva, a sajtot a desszert után tálalták fel. Poulare szívrohamot kapott. Egy másik százados idegrohamot, amit másnap mélabú követett, harmadnak pedig öngyilkosság. De la Pederaste is öngyilkosságot fontolgatott. Végül nem röpített golyót a fejébe. Sőt, hogy a közelgő háború életveszélyét kikerülje, aranyerére való tekintetével leszereltette magát. A háború alatt rumot csempészet oda, ahol fizettek érte. Az utolsó rakományát elrabolták. Ekkor a bankban lévő pénzét elkölteni Párizsba utazott. Sok évet töltött el kellemes dorbézolgatással. Aminek most vége szakadt.

Azon a napfényes, és mégis gyötrő áprilisi reggelen Charles de la Pederaste elvette a hadseregbe való újbóli berukkolás ötletét. – Nem, nem, máshogy kell megkeresnem a kenyérre valót! – mondta magában, ami, az ő esetében talán így lett volna helyesebb: „az abszintra és az utcalányokra valót”.

– Politikus leszek! – fogant meg benne, mint oly sok munka nélkül sok pénzre vágyakozó szélhámosnak a fejében az ötlet.

– Az hát, az leszek! Elvégre, jóképű vagyok, a számat jártatni, ordibálni, gyalázkodni tudok, és nem hiszek semmiben. Már csak azt kéne kitalálni, miféle politikát hirdessek. Ultraroyalistát? Progresszív köztársaságit? Jobbos legyek vagy balos? – töprengett. – Az a baj, hogy a balosok a proliknak, a jobbosok meg a papoknak hízelegnek, én viszont a papokat is meg a külvárosi csürhét is utálok. Valami olyan foglalkozást kéne találni, amit az ágyból is művelhetek. Legyek ékszertisztító? Golyóstoll összerakó? Múcsali színező?

Csak hogy ezek mind fizikai munkát is igénylő tevékenységek voltak, még a rájuk gondolás is kifárasztotta, még attól is gyöngyözni kezdett a homloka. A takaró helyett használt újsággal törölte le az izzadtságcseppeket. Megakadt kezében a folyóirat.

– Újságíró leszek! Annak csak papírra meg ceruzára van szüksége. Fekve dolgozik, és akkor, amikor akar.

Lelkesen belefogott a vezércikk olvasásába, hogy eltanulja a zsurnalisztika fortélyait. Nem tudott továbbjutni az első hasábnál. Mint ahogy soha nem is tudott egy teljes cikket elolvasni. Untatták. Ebben például még mindig arról volt szó, hogy csőcselék randalírozott a Concorde téren.

– Hány bőrt lehet még erről lehúzni?

Végigfutotta az újságot, de csupa ilyen hosszú cikket, írást talált, melyet, mint láttuk, még elolvasni is kinszenvedés lehet, nem hogy megírni. Kivéve egyet az utolsó lap alján. A művészeti rovat ugyanis egy pusztán három versszakos költeményt közölt. „A labirintus éje” volt a címe. És így hangzott:

„Semmi se moshatja le rólunk,
Azt, akinek húsát
Álmunkban megesszük”

De la Pederaste a katarzistól és a könnyű pénzkereseti lehetőségtől megrészegültem döntött:

– Inkább versíró leszek! Az való nekem.

Könnyű belátni, hogy hősrünk mégsem tudta új hivatását úgy gyakorolni, hogy nem hagyta volna el az ágyát. Hisz először is szereznie kellett egy költőhöz illő fejedőt. Egy elöl lecsapott karimájú, nyúlszőr Borzalino kalap mellett döntött. Mert akkor ilyet épp nem hordott senki. Ehhez jól illett egy bokáig érő, foltzsebes tweed kabát. Szerzett még cvikkert és sétapálcát. Meg egy Scouflaire pipát, mert olyan volt Rimbaud-nak is.

Így felszerelve bátran kiülhetett a kávéházak teraszára, a többi hasonszórú lírától társa közé, és gyárthatta a verseket. Vagyis leírta, ami épp eszébe jutott, és kijelentette, hogy az költészet, mégpedig magasköltészet, aki pedig nem érti, az kispolgár. Élnie sem érdemes.

Míg azonban társainak művei rendre megjelentek, az ő irományait válasz nélkül hagyva kidobták a szerkesztőségek. Düh és kétségbeesés lett úrrá rajta.

–Miért nem vagyok én már nagy költő? Mi hiányzik hozzá? – kérdezte magától fennhangon. – Egyek hasist? Legyek anarchista? Vagy homoszexuális? Valamit csinálni kéne... Valami... valami divatosat.

Gyöttrődését katonabakancsok dübörgése szakította félbe. Párizst megszállta a Wehrmacht.

A második világháború alatt de la Pederaste ellenálló lett. Amit úgy kell érteni, hogy derekasan ellenállt mind a kommunista, mind a de gaullista földalatti mozgalomnak, nem volt hajlandó szabotázsakciókban, náciellenes tiltott irodalom terjesztésében részt venni.

Sőt! Versben köszöntötte a Pétain-féle Vichy kormány németekkel együttműködő politikáját.

Így szólt a vers:

„Berlinnek, Párizsnek egy a hangja
Ott a Duna, itt a Szajna
Csillagok koszorúzzák a hajnali fátylat
Hajókon delfinek citeráznak”

Mikor a németek kiűzése után felelősségre vonták ezért, azzal védekezett: „Ez valójában egy gúnyvers, mely leleplezte a kollaboráns cenzúrát, mely még azt sem tudta, hogy Berlinnek nem is a Duna a folyója. Mert hisz a Duna Prágán és Münchenen folyik keresztül.”

A börtönt de la Pederaste azonban még így is csak úgy tudta elkerülni, hogy jelentkezett az idegenlégióba.

Itt korábbi rendfokozatát megkapva, őrnagyként vonult be századával Guayanába, és foglalta el azt újra és végleg. A légió felszabadítóként ünnepeztette magát. Valójában inkább megszabadító hadseregnek lehetne nevezni eme különítményt, lévén az összes aravak őslakost megszabadították élelmiszertartalékától.

Azonban a francia gálánsság és méltányosság, no meg igazságosság nem engedhette meg azt, hogy az őslakosokat kisémmizzék, ezért amikor Tituba, az aravak törzsfőnök kérte de la Pederaste-ot hogy adjanak már valamit az elkobzott maniőka- és rizskészletükért cserébe, legalább szeszt vagy dohányt, vagy pár prostituáltat, nem baj az sem, ha szifiliszeseek, az éhségtől úgymint hamarabb kipusztul a törzs, mint a vérbajtól, akkor azt mondta az őrnagy:

– Jean!

– Jean? Ki az a Jean? Hol van? – nézett körül Tituba.

– Te vagy a Jean! – mondta az őrnagy.

– Én Tituba vagyok, mondta a törzsfőnök.

– Nem. Te most már Jean vagy! – felelte a tiszt mosolyogva. – Ezt kapod az élelemért cserébe. Egy francia nevet. Gratulálok! Sokat nőttél a szememben.

És de la Pederaste valóban komolyan gondolta, hogy ezzel kifizeti Titubát. S ha jobban belegondolunk és félretesszük a francia köztársasági felszabadító imperializmus mellékzöngéit, a trianoni hercehurca meg az algériai mészárlások keltette előítéletünket, be kell látnunk, Tituba igen méltányos fizetséget kapott. Mert hát van a világon nagyobb ajándék, mintha valaki francia nevet visel? Nem Jani, hanem Jean! Nem Jakab, hanem Jacques! Nem Klári, hanem Claire! Ugye, hogy nem! Kivéve, ha egy kicsi, egy icipici kis francia vér csordogál ereiben. Vagy a francia az anyanyelve. Hiszen az például reggel nem azt mondja a gyermekének, ha megpillantja duzzadt szemeit, hogy mosd ki a szemedből a csipát. „Csipát” ő nem mond. Helyette azt mondja: „chassie”. Mennyivel szebb!

De la Pederaste-ra visszatérve: a francia felszabadító imperializmust Guayanán, immár „Francia Guayanán” megszilárdítva hozzálátott főművének, magnum opusának, vagy franciásan grand oeuvre-jének a megalkotásához. *Arapak chanson* lett a címe, utalva arra a környezetre, mely végül ösztönzően hatott rá. Különösen azért kedvelte meg az arapak bennszülötteket, akikből írói kört szervezett a gyarmat egyetlen kávéházában, mert ők feltétel nélkül elismerték de la Pederaste vezéreköltői szerepét. Ami persze nem is csoda, lévén a bennszülöttek csak konyhanyelv szinten sajtátították el a franciát.

És akkor egy részlet a műből:

„Csönd-csiszolt utcák bennem az erek
Így várom a várost, ha délben felébredek
Fejem alatt még álomittas, rőt vánkosok
De képzeletben már lábat mosok

Kávét búvól a szolgáló bús zörgetéssel
Illatsereg fedi a tájat, az élő életre kel
Fák a bokrokkal, folyókkal szeretkeznek
Arapak lányok maniókalepényt gyúrnak”